

Terugblik GOO-vragenuur 'Beleid en aanpak staalslakken en staalslakhoudende producten'

(Woensdag 10 december 14.00 uur, online)

Aanleiding en doel

Aanleiding voor dit vragenuur is de tijdelijke landelijke stop op toepassingen van staalslakken en staalslakhoudende producten, aangekondigd in de brief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in juli 2025. Deze maatregel heeft geleid tot veel vragen bij gemeenten, omgevingsdiensten en andere betrokken organisaties. Er is behoefte aan duidelijkheid over bestaande toepassingen, mogelijke risico's en de rol die gemeenten lokaal kunnen spelen.

De gemeente Arnhem heeft in de afgelopen maanden een aanpak ontwikkeld en deelt deze in dit vragenuur. ODNL en IPLO geven een toelichting op landelijke ontwikkelingen. Vooraf ingediende en via de chat gestelde vragen worden behandeld.

Presentaties, opname en informatie

Hieronder links naar de presentaties die tijdens de special zijn gegeven, en links naar relevante documenten.

- [Presentatie Peter Bouter over de aanpak van gemeente Arnhem](#)
- [Brief Ministerie IenW aan bevoegde gezagen: Vaststelling Circulair Materialenplan](#)
- [Brief Ministerie IenW aan overheden: Borging beleid thermisch reinigen teerhoudend asfalt](#)
- [Overzicht begrippen \(o.a. productnamen\) staalslakken van OmgevingsdienstNL](#)

Presentatie gemeente Arnhem – Aanpak en ervaringen

Peter Bouter, senior bestuursadviseur bodem en ondergrond bij de gemeente Arnhem, schetst hoe het onderwerp staalslakken binnen Arnhem op de bestuurlijke agenda kwam. In de stad was de gevoeligheid voor secundaire bouwstoffen al groot vanwege eerdere discussies over immobilisatie en de focus van wethouder. Toen duidelijk werd dat staalslakken ook in Arnhem konden zijn toegepast, wilde de wethouder snel inzicht en zekerheid.

Arnhem voerde als eerste maatregel een meldplicht in voor alle secundaire bouwstoffen. Die meldplicht was al opgenomen in het concept-omgevingsplan en werd direct als beleidslijn toegepast. Iedereen die secundaire bouwstoffen wil toepassen, moet dit vooraf melden, waardoor de gemeente vooraf kan beoordelen of toepassing verantwoord is. Daarmee werd een preventieve controle ingebouwd die elders nog ontbreekt. Daarnaast kan er aansluitend dan ook gericht toezicht worden gehouden op de juiste toepassing.

Daarna startte Arnhem een inventarisatie van halfverhardingen in de stad. Dat leidde tot een lijst van ongeveer negenhonderd locaties waarbij mogelijke staalslakhoudend materiaal is toegepast. Op basis van zowel projectevaluatie als beheerdata kreeg de gemeente een beeld van waar staalslakken mogelijk lagen.

Momenteel wordt 'in het veld' beoordeeld of op deze 900 locaties staalslakhoudend materiaal aanwezig is. Tot nu toe zijn zeven locaties geïdentificeerd waar dit het geval is. Zes daarvan zijn

gevoelige locaties: plaatsen waar kinderen spelen of waar veel contact met de bodem kan plaatsvinden, zoals jeu-de-boules-banen en trapveldjes. Op die plekken was bovendien zichtbaar dat de materialen niet altijd helemaal volgens voorschrift zijn verwerkt. Vooral randen bleken onvoldoende verdicht en ingesloten, waardoor materiaal los lag en makkelijk mee kon worden genomen door spelende kinderen. In sommige gevallen kon het materiaal ook met een schoen worden doorbroken.

De gemeente voerde daarnaast pH-metingen uit in water met materiaal van de locaties waar staalslakhoudend materiaal is aangetroffen. De waarden lagen rond pH 8 tot 8,5, vergelijkbaar met zeewater. Volgens de GGD levert dat geen directe gezondheidsrisico op. De eerdere probleemlocaties in Nederland, zoals Spijk en Eerbeek, hadden pH-waarden tot 11 of 12 of nog hoger

Arnhem heeft daarom besloten om de staalslakhoudende halfverhardingen van alle zes gevoelige locaties volledig te vervangen. De kosten hiervan worden geraamd op ongeveer zestigduizend euro. De werkzaamheden worden in januari 2026 uitgevoerd. Voor een andere locatie, een geluidswal in Rijkerswoerd, wordt nog bestuurlijk afgewogen of vervanging noodzakelijk is (zorgvuldiger aangelegd en een niet gevoelige locatie).

Daarnaast is Arnhem in overleg met Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap & Kastelen en Natuurmonumenten om na te gaan of op terreinen van natuurbeheerders of in het buitengebied staalslakhoudende halfverhardingen zijn toegepast. Dit lijkt vooralsnog niet het geval.

Arnhem heeft inmiddels vastgelegd dat de gemeente zelf geen staalslakken of staalslakhoudende mengsels meer toepast bij eigen werken. Dit is geregeld in de standaardbestekken en de Handleiding Inrichting Openbare Ruimte. Een juridisch totaalverbod in het omgevingsplan lijkt niet mogelijk, ook omdat het ministerie van I&W in het Circulaire Materialenplan aangeeft dat gemeenten geen generieke beperkingen mogen opleggen aan secundaire bouwstoffen die voldoen aan de wettelijke eisen.

Tot slot meldt Peter dat Arnhem medeondertekenaar is van de VNG-motie van Gooise Meren, waarin wordt gepleit voor een landelijk compensatiefonds voor gemeenten die met verwijdering van staalslakproblemen worden geconfronteerd. Er is inmiddels een landelijke taskforce ingesteld. Bestuurlijk is afgesproken dat de motie alleen wordt geactiveerd wanneer de taskforce onvoldoende oplossingen biedt.

Inbreng ODNL en IPLO – Landelijke en juridische ontwikkelingen

Na de presentatie van Arnhem licht Timo Janssen, senior toezichthouder grond en bouwstoffen bij ODRA, toe dat binnen de omgevingsdiensten wordt gewerkt aan een expertgroep secundaire bouwstoffen. Deze groep moet zorgen voor een vaste, afgestemde lijn bij inhoudelijke vragen over materialen zoals staalslakken, thermisch gereinigde grond en immobilisaat. De behoefte hieraan is groot omdat vragen van gemeenten en aannemers sterk toenemen.

Senior adviseur bouwstoffen Wouter Tuijnman van IPLO gaat in op enkele juridische en technische aspecten. Een belangrijk knelpunt is dat het tijdelijk uitnemen van een secundaire bouwstof bij onderhoud of renovatie onder de Omgevingswet wordt gezien als een bewerking. Daardoor is altijd een nieuwe milieuverklaring bodemkwaliteit nodig. Dit kan werkzaamheden vertragen en maakt hergebruik complexer. IPLO onderzoekt of uitzonderingen of beleidsduiding mogelijk zijn, maar benadrukt dat hierbij zorgvuldigheid nodig is.

Daarnaast bespreekt Wouter het lopende landelijke onderzoek naar de pH-kwestie. De pH van staalslakken is niet stabiel in de tijd, en is sterk afhankelijk van de (weers)omstandigheden, wat het

moeilijk maakt om deze parameter als maatstaf te gebruiken. Er loopt onderzoek naar de risicofactoren die (kunnen) leiden tot verhoging van de pH-waarden van het afstromend water.

Verder wijst Wouter op eerdere onderzoeken naar toepassingen in grote waterlichamen, zoals de Oosterschelde en Westerschelde. Deze laten geen significante milieueffecten zien.

Een deelnemer van RWS geeft aan dat open toepassingen in uiterwaarden niet toegestaan zijn, omdat bij hoogwater materialen uit de halfverhardingen los kunnen komen en via het water kunnen verspreiden.

Vragen en antwoorden

Vraag: Hoe moet worden omgegaan met bestaande toepassingen waarin meer dan twintig procent staalslak is verwerkt?

Antwoord: Arnhem laat zien dat een risicogerichte aanpak werkt. Door eerst te inventariseren en vervolgens locaties te beoordelen op gevoeligheid en staat van het materiaal, kunnen gerichte keuzes worden gemaakt. Gevoelige locaties worden vervangen, andere locaties worden gemonitord.

Vraag: Hoe kan in het veld worden vastgesteld dat sprake is van staalslakhoudend materiaal?

Antwoord: Een magneet kan helpen om metaalhoudende slakken te herkennen, maar maakt geen onderscheid tussen typen metalen. Het goed kunnen onderscheiden van staalslakhoudend materiaal van ijzerslakhoudend materiaal door degene die de veldcontroles doet is dus noodzakelijk. Een pH-meting geeft een indicatie maar is sterk afhankelijk van omstandigheden.

Vraag: Zijn er middelen beschikbaar via SPUK voor gemeenten die onderzoek willen doen?

Antwoord: De provincie Gelderland gaat begin 2026 een SPUK-aanvraag doen voor de provincie-dekkende inventarisatie van toepassingen van secundaire bouwstoffen, waaronder staalslakhoudende materialen.

Vraag: Menggranulaat mag tot 20% staalslak bevatten. Hoe kunnen gemeenten de toepassing daarvan staalslakhoudend menggranulaat uitsluiten?

Antwoord: Via bestekken en interne uitvoeringsrichtlijnen kunnen gemeenten kiezen om dergelijke menggranulaten niet toe te passen bij eigen werken. Arnhem heeft dit al opgenomen in de standaardbestekken en de Handleiding Inrichting Openbare Ruimte.

Vraag: Hoe moet worden omgegaan met werken die al vóór de landelijke stop zijn begonnen?

Antwoord: Deze werken zijn niet uitgezonderd van de tijdelijke stop. Dat leidt tot praktische problemen. De zorgplicht geldt, waardoor per situatie moet worden beoordeeld wat verantwoord is.

Vraag: Wat betekent de Omgevingswet voor het tijdelijk uitnemen en terugplaatsen van vrijkomende slakken bij renovaties?

Antwoord: Toegepast houden (na tijdelijke uitname) wordt in de Omgevingswet ook aangemerkt als toepassen. Daarom is het tijdelijk verbod/vergunningplicht ook van toepassing bij tijdelijke uitname. Staalslak moet worden gebroken om het (tijdelijk) uit het werk te kunnen nemen. Breken is een bewerking waardoor er een nieuwe keuring nodig is. Omdat het tijdelijk uitnemen als bewerking wordt aangemerkt, is daarbij altijd een nieuwe keuring nodig. IPLO werkt aan verduidelijking van de toelichting van de regels.

Vraag: Als voor aanleg van een kabel of leiding door een bestaande toepassing van een staalslakhoudende halfverharding moet worden gegraven, welke partij is dan verantwoordelijk?

Antwoord: Bij terugplaatsing (= 'toegepast houden', hetgeen in de Omgevingswet ook aangemerkt als toepassen) is de 'toepasser' verantwoordelijk. De regelgeving verstaat onder de 'toepasser': de

eigenaar van het terrein, de opdrachtgever én de uitvoerder. De drie partijen moeten dus onderling overeenkomen welke partij het onderzoek uitvoert en eventuele afvoerkosten betaalt.

Vraag: Hoe kan de jaarlijks vrijkomende hoeveelheid staalslakken veilig worden benut?

Antwoord: Er is behoefte aan veilige en gecontroleerde, grootschalige toepassingen. IBC-constructies, bijvoorbeeld onder wegen, worden als mogelijkheden genoemd. Strikte kwaliteitscontrole blijft noodzakelijk.

Vraag: Waar gaat het materiaal naartoe als gemeenten staalslakken verwijderen?

Antwoord: Storten is volgens het Besluit bodemkwaliteit niet toegestaan. Staalslakken moeten worden gerecycled. Er zijn enkele verwerkers die het materiaal kunnen wassen of immobiliseren. Door de landelijke stop staan deze verwerkers wel onder druk.

Vraag: Hoe zit het met toepassingen in gesloten constructies, zoals onder rijkswegen?

Antwoord: Technisch zijn dergelijke toepassingen vaak veilig. Of het mag, hangt af van het beleid van de betreffende wegbeheerder.

Vraag: Heeft Arnhem het Ministerie van Defensie betrokken bij de inventarisatie van mogelijke toepassingen?

Antwoord: Nee, want terreinen van Defensie vallen niet onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid en zijn niet of weinig publiek toegankelijk.

Vraag: Is er een overzicht beschikbaar van productnamen waaronder staalslakken worden verkocht?

Antwoord: Een deelnemer deelt een opsomming van [productnamen in een publicatie van OmgevingsdienstNL](#). Opgemerkt wordt, dat leveranciers productnamen regelmatig wijzigen en een lijst van productnamen daardoor snel is achterhaald.